УДК 811.112.2'42:321.02
DOI: https://doi.org/10.33272/2522-9729-2021-2(197)-23-27

Дмитренко Олена **ORCID iD** http://orcid.org/0000-0001-9954-7660
Шинкаренко Олена **ORCID iD** http://orcid.org/0000-0003-2141-3915

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ АНГЕЛИ МЕРКЕЛЬ

A *Досліджено характерні ознаки політичних промов федерального канцлера Німеччини. З'ясовано, що основні тактики, які використовує у своїх промовах голова німецького уряду це: тактика ототожнення політика з народом, тактика емоційного тиску, протиставлення, апеляція до авторитету, тактика посилання на власний досвід. Схарактеризовано риси політичного дискурсу, розглянуто тактики обґрунтування у політичній комунікації. Доведено, що суспільне призначення політичного дискурсу полягає у переконанні громадян у необхідності прийняття правильних рішень або оцінок. Інакше кажучи, мета політичного дискурсу – спонукати виборця перейти до активної дії. Для цього політики наводять аргументи і факти, вдаються до різних методів впливу. У статті проаналізовано аргументацію та лексико-стилістичні особливості політичних промов Ангели Меркель. Простежено, що у публічних виступах канцлера ФРН аргументація виражається переважно логічними фактами й емоційними доказами. Наведено приклади метафоричних висловлювань, фразеологічних одиниць і різнопланових повторів як важливих елементів політичних промов пані Меркель.*

Ключові слова: аргументація; вербальні та невербальні засоби; дискурс; лексико-стилістичні особливості; комунікатор; політична промова; політична комунікація; реципієнт

S ***Dmytrenko Olena, Shynkarenko Olena.*** **The peculiarities of Angela Merkel's political discourse.**

The article considers peculiar features of the Chancellor of Germany's political speeches. The main tactics used by the head of the German government are determined, including the tactics of identifying the politician with the people, the tactics of emotional pressure, contrasting, appealing to the authority, and the tactics of referring to one's own experience. The strategies of the political discourse are characterized. The argumentation strategies in political communication are covered. It was proved that the social role of political discourse lies in persuading the citizens of the necessity to make correct decisions or evaluations. In other words, the objective of political discourse is to encourage the elector to take action. Politicians provide arguments and facts, resort to various influence techniques. The article analyses the argumentation and lexical and stylistic peculiarities of Angela Merkel's political speeches. The research shows that the argumentation in the public speeches of the Chancellor of Germany is expressed through logical facts and emotional arguments. The article provides examples of metaphoric phrases, phraseological units, and various patterns as important elements of Angela Merkel's political speeches.

Key words: argumentation; verbal and non-verbal means; discourse; lexical and stylistic peculiarities; communicator; political speech; political communication; recipient

Дмитренко Олена Володимирівна, кандидатка філологічних наук, доцентка, доцентка кафедри германської філології та перекладу, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», Україна
Dmytrenko Olena, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic», Ukraine
E-mail: edmitrenko@rambler.ru

Шинкаренко Олена Миколаївна, учителька німецької мови, Кременчуцький ліцей № 10 «Лінгвіст» Кременчуцької міської ради Кременчуцького району Полтавської області, Україна
Shynkarenko Olena, German language teacher, Kremenchuk Lyceum № 10 «Linhvist» of Kremenchuk City Council of Kremenchuk District of Poltava Region, Ukraine
E-mail: lenok72@gmail.com

Актуальність проблеми. Політична діяльність посідає одне з головних місць у житті сучасного суспільства. Публічні орації державних діячів, що є частиною людської комунікації, виступають потужним інструментом у формуванні думок, поведінки, громадських позицій й особистих уподобань виборців. Адже політична комунікація асоціюється з пропагандою ідей, переконань, національних інтересів, у широкому розу-

© Дмитренко О.В., Шинкаренко О. М.

мінні – з мовленнєвим впливом, утворюючи політичний дискурс.

Нині назріла необхідність критично дослідити засоби, за допомогою яких політики здійснюють вплив і формують громадську думку не лише своєї нації, а й у масштабах континенту й світу. Невипадково наше дослідження спрямоване на визначення особливостей політичних промов канцлера Німеччини Ангели Меркель, яка постає досвідченим, упевненим та ерудованим політичним діячем. Її виступи характеризуються зваженістю, обдуманістю, стриманістю, чіткістю та інформативністю.

Як свідчить ***аналіз попередніх досліджень і публікацій,*** питання політичного дискурсу у різні часи були об'єктом наукових студій багатьох мовознавців, серед яких: Е. В. Дудаєв, М. Б. Ворошилова, Є. В. Дзюба, Н. А. Красильникова [1], Л. П. Нагорна [5], О. В. Подвойська, І. В. Самойлова [7].

Основи ораторських промов з`ясовував М. М. Кохтєв [4].

Предметом наукових інтересів Т. І. Кадлубович стало співвідношення понять політичного дискурсу та політичної комунікації [2].

О. І. Шейгал також у своєму дослідженні вивчає концепт «політична комунікація» і проводить паралель з поняттям «політичний дискурс» [9]. Науковець пропонує розглядати ці явища як синонімічні, використовувати їх як рівнозначні, адже в окремих студіях вони виступають як взаємозамінні поняття. У ході написання статті було активно залучено матеріали В. О. Павлуцької, яка аналізувала особливості та функції політичного дискурсу [6].

Для узагальнення теоретичних даних став у нагоді «Словник термінів та понять» авторів Л. І. Шевченко, Д .В. Дергач та Д. Ю. Сизонова [8].

До фундаментальних студій з даної проблематики відносимо монографію Л. Д. Климанської «Соціально-комунікативні технології в політиці: Таємниці політичної «кухні» [3].

Серед досліджень останніх років варто відзначимо наукові доробки А. С. Соловей [10] «Політичні виступи: типологічний і перекладацький аспекти» та С. В. Тхоровської «Стратегії політичного дискурсу» [11].

Для знаходження текстів промов Ангели Меркель послуговувалися німецьким сайтом https://www.bundesregierung. de, на якому в хронологічному порядку представлено виступи політичних діячів Німеччини [12].

Потановка проблеми. Історія твориться конкретними людьми і часом рух доленосних подій залежить від рішень саме одного державного діяча чи політика. Виступаючи публічно, особистість виражає себе, одночасно впливаючи на інших. Грамотна політична промова – це сила, за допомогою якої вдається змінювати світ, реалізуючи власну волю. Політичний виступ окремого діяча – це унікальний набір вербальних і невербальних засобів передавання інформації, стратегій, тактик, виняткова структура промови, що притаманна окремому лідеру держави. Усі ці елементи формують індивідуальність красномовця та дають змогу виокремити комунікатора з-поміж інших. Сучасні лінгвістичні студії спрямовані на вивчення різних типів дискурсу з комунікативно-прагматичної точки зору, що передбачає розгляд мови не лише як засобу спілкування та передавання інформації, а й як механізму впливу на формування та зміну поглядів на певну ситуацію.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Політичні промови видатних державних діячів, популярних політиків протягом тривалого часу були і залишаються об'єктом дослідження науковців, але й досі дана проблематика не втрачає своєї актуальності. Незважаючи на значні наукові здобутки, пов'язані з вивченням поняття «політичний дискурс», проблема аналізу даної мовної категорії як лінгвістичного феномена утримує статус маловивченого явища.

Мета даної статті полягає в аналізі політичного дискурсу Ангели Меркель і з'ясуванні способів його перекладу. Для реалізації мети необхідним є вирішення низки завдань, а саме: схарактеризувати риси політичного дискурсу, розглянути тактики обґрунтування у політичній комунікації, дослідити аргументацію та лексико-стилістичні особливості політичних промов Ангели Меркель.

Викладення основного матеріалу. В умовах зростаючої ролі політики і переговорного процесу у світі дедалі міцнішим стає усвідомлення того факту, що «політичний дискурс – проблема не тільки політична, а й лінгвістична і культурна» [5, с. 116].

Політичний дискурс є текстово неоднорідним, тому під час перекладу даних матеріалів виникають труднощі, пов'язані з нечітко визначеними в наукових дослідженнях межі між окремими типами політичних текстів. Оскільки останні створюються, як правило, для носіїв певної культури, то під час перекладу іншою мовою фахівець стикається з низкою додаткових проблем. Можливість правильно передати позначення речей, про які йдеться в оригіналі, й образів, що з ними пов'язані, передбачає наявність певних знань про дійсність народу-носія іноземної мови, зображену в тексті оригіналу. У зв'язку з цим, дослідники вказують на фонові знання, тобто на «сукупність уявлень про те, що складає реальне тло, на якому розгортається картина життя іншої країни, іншого народу» [4, с. 78].

Кожна комунікативна стратегія характеризується певним набором мовленнєвих тактик. Аргументація також має свої тактики, що спрямовані переконати аудиторію у правильності думок і поглядів промовця. Самойлова І. В. подає перелік основних тактик аргументації, до яких дослідниця відносить: тактику ототожнення політика з народом, тактику емоційного тиску, протиставления, апеляцію до авторитету, тактику посилання на власний досвід [7, с. 236]. Усі зазначені елементи Ангела Меркель використовує у своїх промовах.

Застосовуючи тактику ототожнення політика з народом, федеральний канцлер Німеччини намагається аргументувати запропоновану тезу тим, що вона є частиною суспільства, у якому живе, а тому не може нашкодити оточуючим. Зокрема, вона промовляє: *«Wenn wir heute in Deutschland gemeinsam mit Ihnen den Startschuss für das Internationale*

© Дмитренко О.В., Шинкаренко О. М.
№ 2 (197) 2021
ISSN 2522-9729 (online)

Jahr der Chemie geben, dann hat das eine breite gesellschaftliche Wirkung, weil das eben nicht «nur» vom Forschungsministerium oder einer staatlichen Institution ausgeht, sondern weil dahìnter die gesamte Schlagkraft der Chemie in Deutschland steht. Ich will nur daran erinnern: Wir haben in Deutschland immerhin das weltgrößte Chemieunternehmen, die BASF» [12]. У поданому прикладі використаний особовий займенник «wir» (ми), аби підкреслити свою належність до німецького суспільства.

Переконання оратора зростає, якщо його промова стосується проблем, які викликають у людей особисту зацікавленість. У такому випадку індивід принципово погоджується із позицією промовця. Саме таку зацікавленість викликає тактика емоційного тиску, яку Ангела Меркель використовує у своїх політичних виступах. Даний маневр реалізується за допомогою такого прийому, як апеляція до емоцій, батьківських почуттів, до турботи за життя дітей та їхнє майбутнє, посилання на традиційні цінності сім'ї, права жінок, на мирне життя, рівність перед законом, що буквально підтверджується наступними словами канцлера ФРН: *«Es geht um die Umsetzung eines Urteils des Bundesverfassungsgerichts, sprich um neue Regelsätze für Erwachsene und vor allen Dingen um mehr Bildungschancen für Kinder. Die Aufmerksamkeit ist lange Zeit nicht so auf die Frage familienfreundlicher Arbeitszeiten gelenkt worden, wie wir es uns gewünscht hätten»* [10]. Дана тактика оперує переважно емоційними жестами, мімікою та аргументами.

Дієвою є апеляція до авторитету, яка реалізується завдяки тому, що промовець наводить у якості аргументів статистичні дані чи результати наукових досліджень. Сукупність фактів спричиняє значний вплив на аудиторію, бо достовірність джерел інформації не викликає сумнівів, хоча всі знають, що статистичні дані можуть бути неправильними, а науковці іноді помиляються у своїх припущеннях. Проте аудиторія вірить подібним даним, адже ця тактика базується переважно на раціональних аргументах.

Не останню роль в аргументації політичного дискурсу відіграє варіант створення очевидності і загальновідомості фактів. Її ще називають тактикою «так, але...» [3, с. 68]. Цей маневр полягає в тому, що промовець наводить відомий факт, а потім виявляє своє ставлення із цього приводу, поєднуючи частини речення за допомогою сполучника сурядності «aber» (але). Наприклад: *«Ich glaube, man könnte das aber, wenn man sich auf das, was geregelt werden muss, konzentrierte. Aber ich nach dem Verlauf des Sonntags leider sehr skeptisch geworden»* [12]. Тут Ангела Меркель висловлює думку про те, що сконцентрувавшись на досягненні мети, реальним є виконання плану, але й водночас заявляє, що сама вона ставиться до цього скептично.

Із наведених прикладів очевидно, що кожна з тактик передбачає використання різних форм обґрунтування, а також певних раціональних та емоційних аргументів. Саме за допомогою тактик та аргументації політики впливають на формування думок і переконань виборців. Але не досить лише знання тактик, дуже важливо вміти правильно їх застосовувати.

Суспільне призначення політичного дискурсу полягає в тому, щоб вселити громадянам необхідність правильних дій або оцінок. Інакше кажучи, мета політичного дискурсу не описати, а переконати, спонукати виборця перейти до дії. Для цього політики наводять аргументи і факти, вдаються до різних методів впливу.

Щоб зрозуміти, наскільки важливою є роль аргументації в політичному дискурсі, варто спочатку розглянути, що означає це поняття. На визначення С. В. Тхоровської, «Аргументація – це система продуманих поетапних мовленнєвих дій, яка враховує комунікативну ситуацію в цілому і спрямована на досягнення у процесі спілкування кінцевої комунікативної мети – переконати аудиторію прийняти якусь думку» [11]. А це, у свою чергу, доводить, що аргументація є мовленнєвою стратегією.

Для досягнення поставленої мети використовують різні форми аргументації. Л. П. Нагорна виділяє такі три основні форми даного мовного явища, як: доказ, навіювання і переконання [5, с. 15].

Розглянемо детальніше зазначені категорії.

Доказ – поняття переважно логічне. Це сукупність логічних прийомів обґрунтування істинності думки за допомогою інших, пов'язаних з нею думок.

Завдання доказу – знищення сумнівів у правильності висунутої тези. Спостерігаємо використання даної форми у промові федерального канцлера Німеччини: *«Deshalb haben die letzten zwei Jahre auch etwas sehr Gutes, etwas sehr Beruhigendes bewiesen: Die Politik war in der Lage, zu handeln. (…). Wir haben Banken gerettet, wir haben Konjunkturprogramme aufgelegt, wir haben das erste G20-Treffen zu diesem Thema in Washington durchgeführt, dem weitere gefolgt sind, und wir haben erhebliche Fortschritte in der Regulierung erreicht. Das alles zeigt: Politik war weltweit handlungsfähig. Wir können also sagen: Das Schlimmste, den völligen Zusammenbruch der weltweiten Wirtschaft, haben wir verhindert»* [12]. Як бачимо, спочатку пані Меркель говорить про те, що світ може протистояти міжнародній фінансовій та економічній кризі, а потім подає низку логічних доказів.

Щодо навіювання, то – це поняття переважно психологічне, пов'язане з нав'язуванням готової думки адресатові шляхом дії на підсвідомість. Завданням навіювання, як вважають дослідники, є – «створити у адресата відчуття добровільності сприйняття чужої думки, її актуальності та привабливості» [4, с. 25]. Так, шляхом психологічного тиску Ангела Меркель переконує виборців, що Німеччина з країни з перехідною економікою перетворюється на економічно розвинену наддержаву, а тому повинна бути відкритою для нових ідей. Це має бути одним із найцікавіших соціальних і політичних питань, оскільки країна переживає великі демографічні зміни.

Переконання складається з елементів як доказу, так і навіювання. Це означає, що федеральний канцлер Німеччини використовує як раціональні аргументи, так і емоційні.

© Дмитренко О.В., Шинкаренко О. М.

Підтвердженням цьому слугують наступні слова про прагнення німецького суспільства до інтернаціональної співпраці, спільного розвитку та вдосконалення, завдяки чому об'єднуються різні галузі і напрями діяльності: *«Die Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit, das wissen Sie besser als ich – umfasst die ehemalige GTZ, den Deutschen Entwicklungsdienst und InWEnt für die internationale Weiterbildung und Entwicklung. Ich bin froh, dass diese unterschiedlichen Bereiche jetzt zusammenkommen, weil dadurch einige Bereiche miteinander verschmelzen können»* [6, с. 219].

І в іншій промові канцлера знаходимо емоційні докази її відчуттів і переконань у необхідності використовувати на загальне благо всю компетентність, можливості й здібності: *«Aber ich habe hier gespürt – und ich glaube, das ist jetzt nicht nur der schöne Schein für die Frau Bundeskanzlerin, sondern das wird hier gelebt – dass Sie alle ein Anliegen eint und dass aus diesem Anliegen heraus, also von den Bedürfnissen der Menschen, für die Sie arbeiten, ausgehend, geschaut wird: Was ist am besten, und wie können wir unsere Kompetenzen, unsere Möglichkeiten und unsere Fähigkeiten zusammenführen?»* [12].

Одним із важливих елементів політичних промов, які канцлер ФРН зазвичай використовує у своїх виступах, є метафоричні висловлювання та фразеологічні одиниці. Переклад цих лексем може викликати труднощі під час політичних виступів. Відомо, що у мові перекладу метафоричні висловлювання мови оригіналу можна передати декількома шляхами – повним еквівалентом, метафорою з подібною образністю, або методом опису, повністю втративши при цьому образність вихідної метафори. Наприклад: *«Sie, Herr Gerken, haben auch auf einige ordnunggründlische Sünden auf nationaler Bühne hingewiesen». – Ви, пане Геркен, також натякаєте на помилки на національній політичній сцені* [11]. Тут вжито метафору «Bühne» у значенні «політична арена».

Що ж до фразеологічних одиниць, то їхнє значення у мові перекладу також передається різними шляхами:

1. Повними еквівалентами, якщо вони мають міжнародний характер або є сталими словосполученнями: *das Damoklesschwert – Дамоклів меч* [7, с. 235].

2. Частковими еквівалентами або одиницями з відповідною образністю перекладаються фразеологічні зрощення: *«Sie halten sich eine Hintertür ins Gesetz offen». – Вони залишають для себе лазівку у законі / можливість обійти закон* [там само, с. 235].

3. Описово перекладаються фразеологічні одиниці, які називаються ідіоми. У якості прикладу наведемо наступний вираз: *«Die Eltern gehen durch dick und dünn um seinen Kinder eine gute Ausbildung zu geben». – Батьки зроблять все можливе для того, щоб їхні діти отримали хорошу освіту.* Під час перекладу фразеологічних одиниць дуже важко зберегти образність висловлювання [там само, с. 236].

Також часто у своїх промовах Ангела Меркель використовує такі стилістичні фігури, як різнопланові повтори:

1. Простий ускладнений повтор: *«Weil wir ganz gut aus dieser Krise herausgekommen sind, weil wir auch durch vielerlei staatliche Interventionen die Auswirkungen dieser Krise erheblich ge mildert haben? scheint sie uns im Rückblick schon gar nicht mehr so dramatisch gewesen zu sein»* [12]. *– Тому що ми й досі успішно подолали цю кризу, також шляхом державних заходів, спрямованих на зменшення її проявів. Зараз вона вже позаду і не здається такою драматичною.* Ці відмінності пов'язані із правилами перекладу інфінітивних конструкцій німецької мови на українську.

2. Анафора – повторення одного і того самого слова на початку окремих, співвіднесених між собою відрізків мовлення: *«Denken Sie über Ihre Zukunft, denken Sie über die Zukunft Ihrer Kinder, denken Sie an die Zukunft Ihres Landes!»* [там само]. *– Подумайте про ваше майбутнє, подумайте про майбутнє ваших дітей, подумайте про майбутнє вашої країни!*

3. Епанафора – повторення на початку нового речення слів, якими закінчилося попереднє: *«Die Vereinbarkeit von Beruf und Familie ist auch eine Zukunftsfrage, und zwar auch deshalb, weil wir ein riesiges demografisches Problem haben. Dieses demografische Problem hat viel damit zu tun, dass wir vielleicht viele Jahre noch nicht so komplex und vernetzt gedacht haben, wie es notwendig gewesen wäre»* [там само]. *– Поєднання роботи і сім'ї – це питання майбутнього, й частково тому, що існує глобальна демографічна проблема. Ця демографічна проблема пов'язана з тим, що протягом багатьох років ми не підходили до неї так комплексно, як це було необхідно.*

4. Епіфора – повторення кінцевих елементів підсилює значення повторюваного компоненту, підбиває підсумки як у логічному, так і у емоційному плані: *«Es ist wahr: Noch haben wir nicht alle Herausforderungen der Wiedervereinigung bewältigt. Aber wahr ist auch: Es war die Kraft der Freiheit, die die Berliner Mauer zu Fall gebracht hat. Und es ist diese Kraft der Freiheit, die uns heute Mut für das neue Jahr und die nächste Jahrzehnte machen kann»* [там само]. *– Це правда: ми й досі не впоралися з усіма проблемами об'єднання. Але правильно також і те, що це була сила свободи, що призвела до падіння Берлінського муру. І саме ця сила свободи, що додасть нам мужності у новому році й у наступному десятиліттi.* У даному випадку епіфора збережена у тексті перекладу.

З огляду на вищезазначену інформацію, зробимо висновок, що у політичних промовах аргументація виражається логічними фактами та емоційними аргументами. Багато проблем виникає під час перекладу емоційно-забарвленої лексики, стилістичних тропів, фразеологічних одиниць. Збереження сили емоційних аргументів залежить від знань і вмінь перекладача відтворювати значення цих одиниць мови оригіналу у мові перекладу.

Результати. Дослідження політичних промов Ангели Меркель дозволило встановити, що політичний дискурс канцлера Німеччини має виняткові риси. А саме: досвідчений керівник уряду застосовує у своїх промовах основні тактики: доказ, навіювання і переконання. За допомогою тактик та аргументації пані Меркель впливає на формування думок і переконання виборців. Обираючи

© Дмитренко О.В., Шинкаренко О. М.

ISSN 2522-9729 (online)

радше логіку та факти, а не емоційний вплив, зазначений політик, окрім іншого, сприяє зміцненню партнерських стосунків між країнами світу.

Висновки. Отже, щоб вплинути на аудиторію, Ангела Меркель використовує аргументацію, яка має свої методи досягнення мети. Основними тактиками аргументації, що застосовує у своїх промовах канцлер Німеччини, є тактика ототожнення, політика з народом, спосіб емоційного тиску, протиставлення, апеляції до авторитету та посилання на власний досвід. Щодо лексико-стилістичних особливостей політичних промов пані Меркель, які було обрано для аналізу, з'ясовано, що емоційні аргументи виражаються за допомогою: забарвленої лексики, стилістичних фігур, фразеологічних одиниць і розмовної лексики. Простежено відтворення політичного дискурсу А. Меркель у перекладі за допомогою лексичних перекладацьких трансформацій (диференціації, конкретизації та генералізації значень), а також смислового розвитку, антонімічного перекладу, цілісного перетворення і компенсації втрат у процесі перекладу.

Подальшою перспективою роботи вважаємо дослідження різних напрямів політичного дискурсу, аргументаційних тактик, структурно-семантичних особливостей промов політиків світового рівня у перекладацькому аспекті. Оскільки вивченням концепту «політичний дискурс» займаються політологи, психологи, філософи, соціологи, економісти, спеціалісти з теорії комунікації та лінгвісти, можна констатувати, що дана мовна категорія є об'єктом міждисциплінарних досліджень і може бути предметом подальших наукових розвідок різновекторних дисциплін.

Список використаних джерел

1. Будаев Э. В., Ворошилова М. Б., Дзюба Е. В., Красильникова Н. А. Современная политическая лингвистика : учеб. пособ. Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т, 2019. 252 с.
2. Кадлубович Т. І. Співвідношення понять політичного дискурсу та політичної комунікації. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України.* 2018. Вип. 1. С. 192–199.
3. Климанська Л. Д. Соціально-комунікативні технології в політиці: Таємниці політичної «кухні» : монографія. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2017. 332 с.
4. Кохтев Н. Н. Основы ораторской речи. Москва : Флинта, 2018. 410 с.
5. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ : Світогляд, 2015. 380 с.
6. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки.* 2008. Вип. 39. С. 218–221.
7. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя].* Філологічні науки. 2016. Кн. 1. С. 235–238.
8. Шевченко Л. І., Дергач Д. В., Сизонов Д. Ю. Медіалінгвістика : словник термінів та понять. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2014. 380 с.
9. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. Волгоград, 2017. 431 с.
10. Соловей А. С. Политические выступления: типологический и переводческий аспекты. URL: http://visnyk.sumdi.edu.ua./arhiv/2007/1(102_2)37Solovey.pdf (дата звернення: 21.12. 2020 р.).
11. Тхоровська С. В. Стратегії політичного дискурсу. URL: http://visnyk.sumdi.edu.ua./arhiv/2007/1(1022)10Tckorovska.pdf (дата звернення: 09.12. 2020 р.).
12. Regierungserklärung der Kanzlerin. URL: https://www.bundesregierung.de.

References

1. Budaev, E. V., Voroshilova, M. B., Dziuba, E. V., & Krasilnikova, N. A. (2019). *Sovremennaia politicheskaia lingvistika [Contemporary political linguistics]:* uch. posobie. Ekaterinburg: Ural.gos.ped.un-t [in Russian].
2. Kadlubovych, T. I. (2018). Spivvidnoshennia poniatj politychnogo dyskursu ta politychnoi komunikatsii [Correlation between the concepts of political discourse and political communication]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnogo upravlinnia pry presydentovi Ukrainy [Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine],* 1, 192-199 [in Ukrainian].
3. Klymanska, L. D. (2017). *Sotsialno-komunikatyvni tekhnologii v politytsi: Taemnytsi politychnoi «kukhni» [Socio-communicative technologies in politics: Secrets of political «kitchen»]:* monografiia. Lviv: Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu «Lvivska politekhnika» [in Ukrainian].
4. Kokhtev, N. N. (2018). *Osnovy oratorskoi rechi [The basics of public speaking]*. Moskva: Flinta [in Russian].
5. Nagorna, L. P. (2015). *Politychna mova i movna polityka: diapason mozhlyvostei politychnoi lingvistyky [Political language and language policy: the range of possibilities of political linguistics].* Kyiv: Svitogljad [in Ukrainian].
6. Pavlutska, V. O. (2008). Politychnyj dyskurs: osoblyvosti ta funktsii [Political discourse: features and functions]. *Visnyk Zhytomyrskogo derzhavnogo universytetu. Filologichni nauky [Bulletin of Zhytomyr State University. Philological sciences],* 39, 218-221 [in Ukrainian].
7. Samojlova, I. V., & Podvoiska, O. V. (2016). Leksychni osoblyvosti politychnykh promov [Lexical features of political speeches]. *Naukovi Zapysky [Nizhynskogo derzhavnogo universytetu im. Mykoly Gogolia]. Filologichni nauky [Scientific notes [Nizhyn State University. Nikolai Gogol]. Philological sciences],* 1, 235-238 [in Ukrainian].
8. Shevchenko, L. I., Dergach, D. V., & Sizonov, D. Ju. (2014). *Medialingvistyka [Medialinguistics]:* slovnyk termiiv ta poniati. Kyiv: VISHCH "Kyivskii universytet" [in Ukrainian].
9. Sheigal, E. I. (2017). *Semiotika politicheskogo diskursa [Semiotics of Political Discourse].* Volgograd [in Russian].
10. Solovei, A. S. *Politicheskie vystupleniia: tipologicheskii i perevodcheskii aspekty [Political speeches: typological and translation aspects].* Retrieved from http://visnyk.sumdi.edu.ua./arhiv/2007/1(102_2)37Solovey.pdf [in Russian].
11. Tkhorovska, S. V. *Strategii politychnogo dyskursu [Strategies of political discourse].* Retrieved from http://visnyk.sumdi.edu.ua./arhiv/2007/1(1022)10Tckorovska.pdf [in Ukrainian].
12. Regierungserklärung der Kanzlerin. Retrieved from https://www.bundesregierung.de.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу: 13.02.2021

© Дмитренко О.В., Шинкаренко О. М.